

J i ř í S L Á M A

M Ů J M Á C H A

„...ty ptáku, vílo, oři, věkověká
ty sfingo, jakou chvím se o tě bázni!

Jaroslav Vrchlický: Naší řeči

Osobně Máchu jako čtenář příliš v oblibě nemám. Jeho po-hled na život mi připadá dost nevyvážený – jako kdyby existovala jen ta odvrácená, temnější strana života. Samý šerosvit a molové akordy. A neobstojí námitka, že to byl romantik. Znalost německé romantické literatury mě poučila, že ani v předminulém století tak-to chmurně nemusel psát dokonce ani romantik. Depresivní ladění jeho děl tkví tedy v něm samém, v jeho individualitě. Ale přesto všechno – byl to geniální básník! Stačí vzít v úvahu hudebnost Máje, původní metafory, barevnost obrazů přírody... Nikdo jiný, ke komu by se pozdější takzvaní Májovci mohli přihlásit, tu prostě nebyl.

Na mysl mi v té souvislosti ale přicházejí slova staročeské milostné písně Dřevo se listem odívá:

**Dřevo se listem odívá,
slavíček v keřku zpívá.
Máji, žaluji tobě
a méčě srdce ve mdlobě.
Zvolil sem sobě milú,
Ta tře mé srdce pilú.**

**(Strom se odívá listím,
slavíček v keříku zpívá.
Máji, žaluji tobě
a méť je srdce ve mdlobě.
Zvolil jsem sobě milou,
ta tře mé srdce pilou.)**

Po asi pěti stech letech se ze slavíka stala hrdlička a s měsícem lásky bývá od Máchových dob pak spojována právě ona. Pily se ovšem v Máji už nedohledáte, tato rekvizita není v milostné poezii příliš častá, vlastně ani příliš vhodná.

Píseň Dřevo se listem odívá, která čítá 35 veršů, obsahuje i tuto pasáž:

**Viera vieře pomáhá:
kdeť sú dva sobě věrna,
on jí a ona jemu,
nepoviedaj třecímu.**

**(Důvěra důvěře pomáhá:
kde si jsou dva věrni,
on jí a ona jemu,
nepovídej třetímu.)**

Případy nevěry a zhrzené lásky pak jsou v literatuře naopak poměrně časté. Tak nezapomenutelně jako Máchův Máj se ale zapsal jen málokterý. Je tedy pochopitelně dobře, že nás autor Máje s příběhem Viléma, „strašného lesů pána“ a jeho svedené milé Jarmily seznámil svou jedinečnou řečí veršů. Jsem Máchovi, i přes tu zmíněnou temnost, za jeho básnické veledílo vděčný.

Karel Hynek Mácha byl pro mne takový „princ ze mlejna“, který si vzal naši mateřštinu.

Ona mu dala křídla a on ji zušlechtil. Ze mlejna ostatně skutečně pocházel jeho generační druh Boleslav Jablonský, patřící jako Mácha do stejné obrozenecké družiny, která se scházela v kavárně U Komárků v Malé Štupartské ulici na Starém Městě a hrála české divadlo ve zrušeném theatinském klášteře. Nakonec vlastně i slavný Máj, jímž se Mácha zapsal na věky do české literatury, byl dedikován bývalému mlynáři Hynku Kommovi.